

XXVII SYMPOZJUM LITURGICZNE
(WSD TS, Łądz nad Wartą, 18 października 2013)

W dniu 18 października 2013 roku w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądz nad Wartą odbyło się XXVII Sympozjum Liturgiczne pod patronatem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego i ks. dra Marka Chmielewskiego SDB – Inspektora Pilskiej Prowincji Salezjanów. Tegoroczne spotkanie naukowe przebiegało pod hasłem: *Czy bierzmowanie jest sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej?*

Sympozjum zgromadziło zarówno duchownych, jak i świeckich reprezentujących różne ośrodki naukowe oraz kleryków przygotowujących się do kapłaństwa z trzech seminariów duchownych. Wzięło w nim udział około 50 osób. Otwarcia obrad spotkania naukowego dokonał ks. dr hab. Mariusz Chamarczuk SDB (UKSW), Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądz nad Wartą, po którym przywitał wszystkich przybyłych gości organizator łądzkich sympozjów liturgicznych, ks. dr Radosław Błaszczuk SDB.

W pierwszej sesji głos zabrali: ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak (KUL) na temat *Ordo Confirmationis w soborowej reformie sakramentu bierzmowania* oraz ks. prof. dr hab. Helmut Sobecz-

ko (UO) na temat *Współczesne spory teologiczno-pastoralne dotyczące celebracji sakramentu bierzmowania*. Pierwszy prelegent w swoim wykładzie we wprowadzeniu ukazał historię sprawowania sakramentu bierzmowania na przestrzeni wieków aż do reformy Soboru Watykańskiego II, której owocem było *Ordo Confirmationis*. Jak podkreślił referent, w procesie jego powstania zasadniczą rolę odegrały następujące zagadnienia, które były brane pod uwagę przez ojców soborowych: teologia sakramentu bierzmowania (czyż on jest w swojej istocie), szczególnie w relacji do sakramentu chrztu świętego, oraz następujące zagadnienia pastoralne: problem szafarza, świadków i wieku kandydatów do jego przyjęcia. W dalszej kolejności każde z nich zostało omówione. Następnie prezentujący swój referat scharakteryzował wskazania soborowe odnośnie do sakramentu bierzmowania. Zaliczył do nich między innymi: wspomniany już związek bierzmowania z sakramentem chrztu i Eucharystią, związek z Kościołem oraz kolejność sprawowania sakramentów w inicjacji chrześcijańskiej. W końcowej części swojego wystąpienia prelegent zwrócił uwagę na rolę i zadanie rodziców w czasie celebracji sakramentu bierzmowania: są oni jedynie osobami przedstawiającymi kandydatów, a nie świadkami.

Kolejny referent, ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko, zaprezentował wszystkim obecnym współczesne spory mentalnościowe w rozumieniu i interpretacji sakramentu bierzmowania, nazywając je w temacie swojego wystąpienia sporami teologiczno-pastoralnymi. We wprowadzeniu ukazał uprzedzając, że Sobór Watykański II nie zaprezentował żadnej nowej teologii sakramentu bierzmowania, jedynie skupił się na pewnych rozwiązaniach pastoralnych, na które należało zwrócić uwagę. W pierwszej kolejności, referujący omówił podstawowy błąd duszpasterski, polegający na zapominaniu o eklezjalnym charakterze omawianego sakramentu. Zadaniem bierzmowania bowiem jest doskonalsze złączenie chrześcijanina ze wspólnotą Kościoła poprzez bycie autentycznym świadkiem wiary. Następnie prelegent przedstawił kolejny błąd duszpasterski polegający na odrywaniu sakramentu bierzmowania od innych sakramentów świętych, szczególnie od chrztu i Eucharystii. Między innymi dla zachowania tej sakramentalnej jedności imię z bierzmowania powinno być imieniem chrzcielnym. Kolejny problem duszpasterski, który został przedstawiony i omówiony, dotyczył podejmowania szeregu dyskusji na temat wieku kandydatów do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Prelegent zwrócił uwagę, że obecnie duszpasterze koncentrują się bardziej na wysiłku związanym z przygotowaniem młodzieży, pozostawiając w cieniu jego istotę, którą jest prawdziwy dar umocnienia pochodzący od Ducha Świętego.

Godnym zauważenia jest fakt, że właśnie w tym kontekście prelegent wprost odpowiedział na pytanie zawarte w temacie sympozjum. Wskazał, że sakrament bierzmowania nie jest sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej. Według niego jest potrzebny do procesu dojrzewania chrześcijańskiego. Sakramentem dojrzałości można nazwać wiatyk przyjmowany przez chrześcijanina z wiarą w finalnym momencie życia. Na zakończenie, ks. prof. Sobeczko podkreślił, że wspomniane błędy powodują zafałszowanie obrazu sakramentu bierzmowania, co może się przekładać na błędne rozumienie i przeżywanie sakramentów wśród odbiorców posługi duszpasterskiej.

Po dwóch interesujących wykładach był przewidziany czas na dyskusję. Stworzył on okazję uczestnikom sympozjum do poruszenia pewnych kwestii pastoralnych związanych z celebrowaniem sakramentu bierzmowania.

Centralnym momentem sympozjum liturgicznego była uroczysta Eucharystia koncelebrowana pod przewodnictwem ks. prof. dra hab. Helmuta Sobeczko (UO), którą odprawił w intencji o zdrowie dla ks. bpa dra Stefan Cichego. Słowo Boże podczas celebracji eucharystycznej wygłosił ks. dr Mariusz Majewski, kapelan ks. bpa dra Stefan Cichego.

W drugiej sesji głos zabrali: ks. dr Mariusz Majewski, który dokonał odczytu wystąpienia nieobecnego z powodu choroby ks. bpa dra Stefan Cichego na temat *Celebracja sakramentu bierzmowania z perspektywy posługi biskupa*; ks. prof. UO dr hab. Erwin Mateja na temat *Sakrament bierzmowania w duszpasterstwie parafialnym* oraz ks. dr Mirosław Wierzbiński SDB (UPS – Rzym) na temat *Przygotowanie młodzieży do sakramentu bierzmowania we Włoszech w świetle pedagogii św. Jana Bosko*.

Pierwszy prelegent II sesji, ks. dr Mariusz Majewski, odczytał referat, który był w większości prezentacją instrukcji katechetyczno-pastoralnej w sprawie przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania w diecezji legnickiej. Jest ona owocem Pierwszego Synodu Diecezji Legnickiej. Dokument powstał z troski pasterza diecezji o dobre przygotowanie i przeżycie liturgii sakramentu bierzmowania w parafiach objętych jego jurysdykcją. Instrukcja omawia bierzmowanie w trzech istotnych fazach: przygotowaniu, celebracji i okresie po celebracji. Każda z nich została dość szczegółowo omówiona. Przy charakterystyce pierwszej z nich, prelegent we wprowadzeniu określił czas przygotowania do sakramentu bierzmowania – trzy lata. Odbywa się ono zarówno w szkole na lekcjach katechezy, jak i przy parafii. Dzieli się ono na przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie. Istotnym elementem tego czasu jest możliwość spotkania kandydatów z biskupem jeszcze przed bierzmowaniem. W przypadku celebracji sakramentu bierzmowania instrukcja zawiera następujące zalecenia: świadkami do bierzmowania mogą być w przypadku chłopców – ojcowie chrzestni, zaś przypadku dziewcząt – matki chrzestne. Referent zwrócił uwagę na wiele istotnych elementów liturgii sakramentu bierzmowania często zaniedbywanych w wielu parafiach, o których wspomina instrukcja: ozdobienie chrzcielnicy i paschału; przygotowanie identyfikatorów z imionami kandydatów; wcześniejsze omówienie formularza mszalnego z szafarzem sakramentu; proklamacja Liturgii Słowa z lekcjonarza, a nie z kartek; przygotowanie modlitwy wiernych zawierającej tylko 4-6 wezwań; możliwość udzielenia Komunii św. pod dwiema postaciami itd. Trzecią fazą po celebracji jest – jak wskazał referujący – podobnie ważna, jak pierwsza i druga. Duszpasterze powinni towarzyszyć młodzieży po przyjęciu sakramentu bierzmowania i zachęcać ją do dawania świadectwa. Powinni zorganizować również pielgrzymkę do kościoła katedralnego. Ważnym momentem formacji młodzieży po bierzmowaniu jest zaangażowanie jej w poszczególne wspólnotowe grupy eklezyjalne działające przy parafii, takie jak: służba liturgiczna, schola, KSM, wolontariat i wiele innych oraz obchodzenie rocznicy przyjęcia sakramentu bierzmowania przy okazji Niedzieli Zesłania Ducha Świętego.

Ks. prof. UO dr hab. Erwin Mateja we wprowadzeniu do swojego wystąpienia, przywołał wypowiedź śp. ks. prof. W. Szenka, który w wydanej w dwa lata po podpisaniu *Konstytucji o liturgii „Sacrosanctum Concilium”* pozycji *Wprowadzenie do liturgii* wspomniał, że sakrament bierzmowania nie istniał wówczas w świadomości wiernych. Było to spowodowane – jak sam wyjaśniał – niezajomością teologii działania Ducha Świętego, teologii sakramentu bierzmowania przez wiernych oraz zbyt krótkim przygotowaniem do przyjęcia tego sakramentu. Prelegent zauważył, że sam proces przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania od Soboru Watykańskiego II ewoluuje, czego jesteśmy świadkami. Proces ów przejawia się w opracowaniu i przygotowaniu materiałów dydaktycznych i katechizmów, których jeszcze około 10 lat temu nie było, oraz w powstawaniu w ostatnich latach – z inicjatywy ordynariuszów miejsca – instrukcji w sprawie przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania. Referent omówił instrukcję obowiązującą na terenie diecezji opolskiej. Porównał ją z instrukcją obowiązującą na terenie diecezji legnickiej prezentowaną przez jego przedmówcę. Ks. prof. Erwin Mateja zwrócił uwagę na wyakcentowaną w instrukcji potrzebę uczestnictwa kandydatów do bierzmowania w niedzielnej Mszy świętej, korzystania z sakramentów świętych, uczestniczenie w katechezie szkolnej i przyparafialnej oraz aktywności w różnych grupach organizowanych przy parafii. Pod koniec swojego wystąpienia zwrócił się do obecnych na sympozjum kapłanów i przyszłych księży z bardzo egzystencjalną zachętą, aby byli tymi, którym zawsze będzie się chciało zajmować przygotowaniem młodzieży do bierzmowania, poświęcać jej swój czas, bo ona tego potrzebuje i będzie za to wdzięczna.

Ostatni prelegent, ks. dr Mirosław Wierzbicki SDB, w swoim wykładzie skupił się na następujących kwestiach: pedagogia św. Jana Bosko w przygotowaniu do życia chrześcijańskiego, przygotowanie do sakramentu bierzmowania w rzeczywistości włoskiej w szerszym rozumieniu i w zawężeniu – z ograniczeniem do Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych w Turynie na Valdocco. Na początek przedstawił pedagogię św. Jana Bosko, aby łatwiej było zrozumieć kolejne – centralne – zagadnienie tego wystąpienia. Następnie prelegent zaprezentował wydany przez Konferencję Episkopatu Włoch dokument poświęcony katechizacji, który akcentuje

potrzebę dobrego przygotowania katechetów. Do ich zadań należy odnalezienie najważniejszych i najistotniejszych punktów przekazu katechetycznego. Etapy inicjacji chrześcijańskiej powinny być dobrze i kompetentnie przygotowane. Jednym z tych etapów jest przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Wychowawcy, katecheci i duszpasterze mają myśleć tak jak Chrystus. Ponadto, referujący – opierając się na wspomnianym dokumencie – zasygnalizował istnienie problemów związanych z katechizacją, mając na myśli proces przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania.

W dalszej części prezentacji referent omówił wytyczne Konferencji Episkopatu Włoch dotyczące przygotowania młodzieży do przyjęcia omawianego sakramentu. Przygotowanie trwa od dwóch i pół do trzech lat. Generalnie udziela się go w okresie adolescencji. Jest to uzasadnione zachowaniem niewielkiego odstępu czasu od Komunii świętej, której kontynuacją i dopełnieniem jest sakrament bierzmowania. Przyspieszenie lub opóźnienie dopuszczenia do jego przyjęcia w poszczególnych parafiach należy do decyzji proboszcza i katechetów. Pomocą dydaktyczną w przeprowadzeniu katechizacji przygotowującej młodzież do przyjęcia bierzmowania są katechizmy wydawane przez salezjańskie wydawnictwo Elledici. Jak zaznaczył prelegent, znajdują się w nich następujące tematy związane z błogosławieństwami ewangelicznymi, przyjmowaniem i życiem wiarą, poznawaniem darów Ducha Świętego, przybliżaniem postaci biblijnych, które swoim życiem potwierdzały wiarę.

Ks. Wierzbicki wskazał mocne i słabe strony włoskiego przygotowania młodzieży do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Do negatywów, które wymagają poprawy, zaliczył: potrzebę przeniesienia do praktyki kompetentnie przygotowanych teorii katechetycznych oraz potrzebę solidnej formacji katechetów. Wśród pozytywów wymienił: dobrze i wzorowo opracowane teoretyczne ujęcie katechizacji, wolontariat katechetów wspierających się nawzajem oraz pracę w małych grupach.

Podsumowaniem wszystkich wystąpień II sesji była żywa i dynamiczna dyskusja, która ukazała potrzebę proponowanych i poruszanych tematów. Będzie to zachętą dla organizatorów do podjęcia nowych wyzwań związanych z przygotowaniem kolejnego XXVIII Łądzkiego Sympozjum Liturgicznego, które dotyczyć będzie kolejnego trzeciego sakramentu inicjacji chrześcijańskiej, którym jest sakrament Eucharystii. Należy mieć nadzieję, że będzie się ono cieszyło równie wielkim zainteresowaniem tak w środowisku osób duchownych, jak i świeckich, dla których liturgia jest momentem spotkania z Bogiem.

Ks. Radosław Błaszczyk SDB